

Jak senioři v Česku píší Wikipedii

Už v době příprav nového programu Nadačního fondu Veolia nazvaného *Stále s úsměvem – Aktivně po celý život* jsme si ujasnili, že chceme přispívat k pozitivním trendům ve stárnutí populace a podporovat progresivní změny v přístupech ke stárnutí, v podmínkách pro zvyšování kvality života seniorů, mezigenerační soužití, edukaci nejširší i odborné veřejnosti. Za nejvýznamnější priority považujeme, aby senioři mohli zůstat co nejdéle ve svém domácím prostředí, byť s podporou a dopomocí (institucionální, rodinnou či sousedskou), aby byli podporováni ve zdravém životním stylu a v aktivním trávení volného času, ve vzdělávání, v pohybových aktivitách i v účasti a zapojení do komunitního a společenského života. Není proto divu, že při vyhledávání inovativních projektů, které něco takového nabízejí, jsme po čase přišli na projekt Senioři píší Wikipedii. Z naší strany to bylo něco jako „objevení Ameriky“ a ze strany Wikimedia, která tento projekt realizuje, potěšení z přislíbené podpory.

K tomu, abychom si o projektu *Senioři píší Wikipedii* řekly více, jsme se ještě před pandemií sešly v NF Veolia k rozhovoru s Mgr. Lucíí Schubert z Wikimedia Česká republika a s Mgr. Danielou Opatrnou, která se do projektu Senioři píší Wikipedii aktivně zapojila jako účastnice. Za Nadační fond Veolia s nimi hovořila PhDr. Blanka Šrámková.

Seniorský projekt pohledem Lucie Schubert, manažerky Wikimedia ČR

Představte nám prosím projekt Senioři píší Wikipedii.

Jde o vzdělávací program Wikimedia Česká republika, který si klade za cíl zapojit do psaní Wikipedie seniory. Chceme vytvořit prostor, kde účastníci kurzů mohou předávat své vědomosti mladší generaci, učit se novým dovednostem, navazovat nové kontakty, zúročit své vědomosti i dovednosti a cítit se stále užitečnými.

Projekt je unikátní, v současné době ho v obdobné podobě realizují, pokud víme, pouze v Izraeli. Projekt jsme založili zde, pod Wikimedia ČR a patříme mezi nejúspěšnější a nejstabilnější realizátory. Zejména v oblasti vzdělávacích programů sloužíme jako další inspirace a máme v něm specifické know-how. Nějaké podobné aktivity se seniory měly v minulých letech také v Řecku, Ázerbajdžánu, Itálii a Španělsku.

Jak projekt zapadá do spolku Wikimedia?

Pro nás je projekt *Senioři píší Wikipedii* jedním ze čtyř podprojektů vzdělávacího programu Wikimedia. Máme také program Uč s Wiki, který cílí hlavně na učitele na 1. a 2. stupni a na střední školy, program Studenti píší Wikipedii, dále také Otevřený vzdělávací program pro širší veřejnost, která má zájem účastnit se vzdělávacích kurzů, osvojit si Wikipedii.

Vzdělávací programy Wikimedia často vznikaly s cílem rozšiřovat obsah Wikipedie a dalších projektů Wikimedia, tvořit ho kvalitně, byl tam historický důraz na to, aby rostl objem hlavně v encyklopedii. Aktuálně procházíme přirozeným a zároveň velmi silným posunem k tomu, že máme nejen online, ale také offline komunitu – účastníky kurzů apod. Prioritou vzdělávacích programů už není nutně jen to, aby nám rostl obsah, ale aby za tím byli vidět konkrétní lidé.

Jaký přínos mají v tomto zapojení senioři?

Seniorská skupina má pro nás mnoho přínosů. Přináší diverzitu nejen do komunity, ale také do obsahu encyklopedie. Ve velkém procentu se zapojují ženy, což se v ostatních věkových skupinách až tolik neděje. Dnešní seniorské generace často ještě prošly klasickým vzdělávacím systémem, mají krásnou češtinu, mají důraz na gramatiku. Spousta z nich psala svoji diplomovou práci na psacím stroji a musela být mnohem preciznější. Toto je dar, který, když se překloupí do online rozhraní, tak je velmi cenný. Někteří tvoří celé články, ale také máme spoustu těch, kteří se našli v tom, že pomáhají

zkvalitňovat jazyk, opravovat gramatické chyby a dohledávat zdroje. Senioři byli zvyklí na to, že když chtěli najít nějaké informace, tak museli dojít fyzicky do knihovny, všechno si to v katalogu vyhledat, dohledat si odkazy. To je ta cenná dovednost, kterou dnes mladší generaci pracně učíme.

Zmínila jste, že seniorské programy lákají více žen. Jak si to vysvětlujete?

Ano, v seniorském projektu máme větší zastoupení žen, což se nám v jiných věkových skupinách a aktivitách ne vždycky daří. U kurzů se aktuálně pohybujeme v účasti mužů průměrně mezi třetinou až polovinou. Lehký rozdíl je pak v následném zapojení do komunity, kdy ženy mají větší zájem být s námi v přímém kontaktu. Muži, kteří jsou více akademicky zaměřeni, častěji ocení, že mohou doma tvořit v klidu, přijít na Wikiklub, něco zkonzultovat a tvořit si svůj článek. Velmi hezkým výstupem je, že dvě bývalé účastnice seniorských kurzů přešly do rolí lektorek. To je pro mě jedním z předních ukazatelů dlouhodobé udržitelnosti projektu.

Nechcete nám říci více o vaší komunitě?

Pro nás je důležité odlišovat. My jsme spolek Wikimedia ČR a pak je tady celá dobrovolná komunita wikipedistů, kteří své aktivity realizují nezávisle na nás. Jedním z našich úkolů je – kromě toho, že chceme podporovat diverzitu v komunitě – přivádět nováčky a vytvářet pro ně přátelské podmínky. Tam je určité dělení spíše ku pomoci, čím konkrétněji zacílíme, tím je snazší „trefit“ případné zájemce. Účastníci velmi oceňují, že pro ně máme kurz na míru, který jde jejich tempem. A pokud chtějí, tak potom mohou dál pokračovat. Snažíme se pro to vytvářet podmínky a prostředí. Někteří ocení ten přesah, stráví víkend společně a tvoří obsah na Wikipedii a k tomu mají to „sociálně“ a další aktivity.

Jaké akce pro seniory pořádáte?

Kromě kurzů jsou to doprovodné akce, což je setkání Seniorské Wikiměsto, takový editační víkendový výlet do nějaké lokality. Předloni to s podporou NF Veolia bylo v Broumově, loni v Přesticích. Pak děláme ještě jedno „běžné“ Wikiměsto, loni to byla Litomyšl. To seniorské je specifické v tom, že program a aktivity tvoříme tak, aby to vyhovovalo i účastníkům, kteří třeba mohou mít fyzická omezení, rychleji se unaví nebo mají nějaké specifické potřeby.

Víte, kolik účastníků už projektem Senioři píší Wikipedii prošlo?

Od začátku kurzů v programu Senioři píší Wikipedii jsme aktuálně na čísle přes 500 účastníků, o kterých máme nějakou zprávu či záznam, že se přišli na kurz podívat. Z toho přes 250 jsou úspěšní absolventi začátečnických kurzů. K tomu máme v rámci *Senioři píší Wikipedii* ještě podprogram, ve kterém školíme knihovníky, a ti pak mohou pořádat vlastní kurzy. Knihovny jsou pro nás takový přirozený partner, často mají počítačové učebny a ve svých strategiích řeší práci s komunitou a to, jak návštěvníky zaujmout.

A jaká jsou čísla obecně za vaši komunitu?

Stále většina wikipedistů působí jen v online prostoru, ale přibývá těch, kteří se potkávají i na živo. Ti „akčnější“ se sdružují ve spolku Wikimedia ČR, který má aktuálně 73 členů. Nejde jen o wikipedisty, ale i o další tzv. wikimediány – třeba fotografy, editory Wikiverzity či Wikiknihy a podobně. Lidé ze spolku se často snaží aktivizovat místní komunity. Početná je třeba ta brněnská, kde se pravidelně každý měsíc schází asi 10 lidí. V Městské knihovně v Praze zase hezky funguje Wikiklub, kam každý týden dorazí asi 8 lidí. Často jde přitom právě o absolventy našich kurzů.

A víte, kolik se díky této komunitě Wikipedia dočká editací?

Čísla počtu editací jsou velmi zajímavá. Třeba v březnu 2020 udělalo na české Wikipedii alespoň jednu editaci 6 839 lidí, pět editací 825 lidí, 25 editací 210 lidí a víc než sto editací udělalo 171 lidí. V „nekoronavirové době“ jsou ta čísla trochu nižší. V rámci jediného dne se uskuteční 2 500-3 500 editací od cca 600 lidí. (Další hezké statistiky lze dohledat [tady](#).)

Známým faktem ale také je, že velká většina lidí, kteří si založí účet, nikdy neprovede ani jednu editaci. Ale ti, kteří se do toho pustí, z toho pak často mají lásku na celý život. My se snažíme nováčky podporovat různými způsoby a nástroji.

Jste spokojeni, jak kurz aktuálně funguje, nejen z hlediska organizace?

Spokojeni s ním jsme a máme na něj pěknou zpětnou vazbu, jak uvnitř, tak i z venku. Je to jasně definovaný vzdělávací program v rámci Wikimedia Česká republika, na nějž se nám daří získávat další prostředky. Máme organizace jako je Nadační fond Veolia, který nám přispívá finančně, a další – jako knihovny nebo Elpida o.p.s., které do toho vstupují partnersky. Ony obstarávají praktickou část, náplň těch kurzů, a my tam dodáváme lektora. V seniorském programu se těmto symbiózám daří dlouhodobě. Jsme velmi rádi, že jsme schopni opakovaně pořádat kurzy i v regionech - Brno, Plzeň, Olomouc, České Budějovice nebo Karviná.

Jaké máte s projektem plány do budoucna?

Pro nás je klíčové program udržet v této kvalitě. Aktualizovali jsme vzdělávací materiály, protože i v rozhraní Wikipedie se některé věci trochu mění. Teď chceme hledat další partnery - organizace pracující se seniory, městské knihovny - kteří by nám pomohli rozšířit kurzy do dalších krajů a měst. V roce 2018, 2019 jsme začali budovat lektorský sbor a stále na tom pracujeme. Kvalitativním měřítkem je, že někteří z účastníků kurzů postupně přecházejí do role podpůrné, ať už se stanou samostatnými lektory, nebo chodí spolulektorovat, pomáhat nám na některé akce. Na nedávném setkání jsme přišli s nabídkou založit alumni klub, pro ty kteří jsou aktivní, ale ještě se necítí na to lektorovat samostatný kurz pro seniory. Mají možnost podpořit nás a pomáhat při prezentacích na akcích, nebo když máme více veřejné editace. Teď máme asi 7 přihlášených seniorských dobrovolníků ochotných nám takto pomáhat. To je skvělé číslo. Oni totiž mnohem lépe než my dokáží předat tu konkrétní zkušenost s kurzem.